

Bir Devrimin En Temel Ayrımı; Dostlarımız Kimdir, Düşmanlarımız Kimdir?

Mao neredeyse bundan yüz yıl önce bir devrimi gerçekleştirmenin -şayet derdimiz buysa- en önemli sorunlarından birini dost/düşman ayrımı olarak görüyordu;

‘‘Düşmanlarımız kimlerdir? Dostlarımız kimlerdir? Bu, devrimin en önemli sorunlarından biridir. Çin’de daha önceki bütün devrimci mücadelelerin çok az ilerleme sağlamasının temel nedeni, gerçek düşmanlara saldırmak üzere, gerçek dostlarla birleşmeyi başaramamış olmalarıdır. Devrimci bir parti kitlelerin rehberidir; devrimci parti kitleleri yanlış yola sokarsa, devrimi yolundan saptırırsa, hiç bir devrim başarıya ulaşamaz. Devrimi kesin olarak başarıya ulaştırabilmek ve **kitleleri yanlış yola sokmaktan kaçınabilmek için**, gerçek düşmanlarımıza saldırmak üzere, **gerçek dostlarımızla birleşmeye dikkat etmeliyiz.**’’ (Mao, Seçme Yazılar, Cilt 1, S.9 vurgular bize ait)

Yaşadığımız kapitalist emperyalist sistemi; onun bir öğretücü gibi hayatları bitiren ve ruhları ezen aygıtlarını, dehşet üzerine dehşet yaratan temel itkilerini ve dinamiklerini köklerinden söküp atmak istiyorsak eğer, bunun yegane ve radikal alternatifinin devrim olduğu, bu devrimin her türden baskı ve sömürüyü sonlandıracak olan, bütün sınıf ilişkilerini ve bu sınıf ilişkilerinin yarattığı sosyal ilişkileri, bu sosyal ilişkilerin üst yapıda yarattığı her türden gerici fikirleri un ufak eden komünist bir devrim olması elzemdir.

İnsanlar içinde bulunduğu çelişkilerden rahatsızlık duyar ve bu çelişkilerin çözümü için şu ya da bu şekilde mücadele yürütürler. İnsanların çoğu, çoğu zaman radikal bir değişikliğe de karşıdırlar -bu devrim saflarında bile

kendisini sıkça gösterebilir-. Ve genel olarak şunu söylerler: ''Düşman çok güçlü ve halk çok örgütsüz''! Bu tespit bir ölçüde doğru olmakla birlikte, verili bir andaki hakikati mutlak ve donuk olarak görme durumu, maddenin ve doğanın sürekli hareket halinde olduğu, çelişkilerden ibaret olduğu ve devrimci güçlerin bu çelişkiler üzerinden çalışarak, maddi gerçekliği devrim lehine dönüştürebileceği hakikati, maddi gerçekliği, potansiyeli hiç edilir. Ve bu genelde ''reform'' yanlılarının -verili bir anda devrim için objektif koşulların olmadığı ve halkın ''nispeten'' nefes alacağı koşulların yaratılması gerektiği ve böylece belki de devrim için daha güçlü bir koşulların yaratılacağı artımsal/ilerlemeci düşünce savunucuları- içerisinde bulunduğu koşulları ''yegane'' olarak gösterip, verili bir anda yapılan şeyin ''yapılması gereken tek şey'' olarak göstermesini sağlar. Reformizmin en bariz özelliklerinden biri de gerçek bir devrim için neyin doğru neyin yanlış olduğuna bakmaksızın ''neyin tutup tutmayacağını'' ''neyin para edip etmeyeceğini'' ya da moda tabiriyle ''neyin daha fazla like alıp almayacağına'' bakarak hareket etmeleridir. Bunlar popülist epistemolojinin yani hakikatin objektif realite tarafından belirlendiği değil de verili bir anda ne kadar ''destek'' gördüğü, ne kadar ''potansiyel'' barındırdığı anlayışının ifadesidir.

TKP, karşı devrim safındadır!

Bu ülkede TKP, kuruluşundan beri bir tartışma konusu oldu. Bizce TKP'nin kuruluşuna ve onun niteliğine ve evrimine ilişkin en bilimsel ve keskin tespitte yoldaş Kaypakkaya bulundu. Şayet bugün TKP'nin niteliğine ve evrimine yönelik bir şeyler söyleyebiliyorsak, Kaypakkaya yoldaşın mirası - sadece bu olmamakla birlikte- kilit önemdedir. TKP'nin (TKP'ler) niteliğine ilişkin daha önce de söylediğimiz üzere, **TKP -ve onun türevleri- reformla karşı devrim arasında bir sarkaç gibi gidip gelmiş, halk kitlelerinin mücadelesinin kabardığı anda ve devrimin güçlendiği kritik süreçlerde, hakim sınıfların arkasına dizilmiş ve mevcut nizamın parçası**

olmuştur.

Daha önceden de söylediğimiz üzere;

''Mustafa Suphi yoldaş sonrasında TKP, Şefik Hüsnü önderliğinde Kemalistlerin iktidarına eklenmiş, Kemalistlerden ''sosyalist devrim'' bekler olmuş ve revizyonist bir hatta girmişti. Bugünkü TKP'ler bu revizyonist hattı daha da derinleştirmiş...reformizm ve karşı devrim arasında bir sarkaca dönüşmüştür.

TKP revizyonist çizgisini henüz Sovyetler devrimciyken konsolide etti. Revizyonist çizginin konsolide olmasında Komintern'in tali çizgi hataları da önemli bir rol oynadı. Bununla birlikte Kemalizm tespitlerinin ağır hataları ve yeni demokratik devrimi bir tür radikalize burjuva devrimi olarak görme çizgisini -aslında TKP'nin sosyalizm anlayışı da buydu-güçlü kıldı. 1950'lerin ortalarında Sovyetlerde yaşanan geri dönüş TKP'nin bu çizgisinin daha güçlü bir şekilde inkişaf etmesine temel sağladı ve bu ülke topraklarında devrimci komünizmin boğazlanması görevine koştu.

Revizyonist TKP, Sosyal Emperyalist Sovyetler'in çizgisiyle daha zehirli bir etki yaptı ve hakim sınıf işbirlikçiliği de dahil olmak üzere her türden legalizmle birlikte, sosyalizme sempati duyan kitleleri bataklığa doğru çekmeye çalıştı. Revizyonist TKP, Başkan Mao'nun bir bilim olarak komünizmi hem ilerletmesi hem de Sovyet revizyonizmine karşı bayrak açması, ezilen dünya halklarına bir umut olmasının tam karşısında durdu. Mao'nun komünizm bilimini niteliksel olarak ilerletmesini ve ölümsüz katkılarını ''narodnik'', ''köylü'' olarak itibarsızlaştırmakla kalmadı aynı zamanda halk kitlelerine ulaşmasının önünde engel oldu (alıntının kaynağı için [tıklayınız](#)).

2013'de TKP'nin yaşadığı kriz, onun içerisinden çıkan güçler sonrasında, özellikle de 2016 darbe girişimi ve İslamcı Türkçü faşist rejimin konsolidasyonu sonrasında, Kemal Okuyan TKP'si,

mevcut rejime karşı Kemalist hegemonyaya entegre oldu. Zaten Kemalizm ve kurucu Cumhuriyet meselelerinde problemlili bir çizgiye sahip olan TKP, toplumun rejim tarafından İslamcılaştırılması -TKP asla rejimin Türkçü faşizmini görmez-sonrasında hakim sınıf kliği olan Kemalist cephenin parçası haline geldi.

Burada bir parantez açmak gerekirse, TKP'nin kitlesinin önemli bir kısmı büyük şehirlerin orta sınıfları ve öğrenci gençlikten oluşmaktadır. TKP bu kesimlerin mevcut rejimden rahatsızlık duyma halini ve özellikle gençlik saflarında sosyalizme şu ya da bu ölçüde sempati duyan gençleri kendi bünyesinde örgütleyebilmiştir. TKP'nin şovenist çizgisi ile bu kitlelerin ''vatanseverliği'' arasında bir bağ olmakla birlikte, TKP'nin kendi bünyesinde erittiği kitleler, CHP'nin sözde solculuğundan rahatsız olan ve *laisiteyi* daha radikal savunan bir mecra arayanlardır. O yüzden TKP'nin önderlik çizgisiyle, onun içerdiği ve etkilediği kitleler arasında bir ayrışım yapmak, gerçek bir devrimin inşası için son derecede önemlidir!

TKP'nin sahiplendiği miras karşı devrimin mirasıdır!

Kemal Okuyan ve onun TKP'si her sıkıştığında, Kemalist değil komünist olduklarını ama M. Kemal'in ise ''devrimci'' mirasını savunduklarını söyler durur (Okuyan'ın açıklaması için [tıklayınız](#)). Okuyan'a göre ''M. Kemal Anadolu'nun devrimci cephe'' kalmasında rol almıştır. Ve Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini ve böylece ''gölgelenen'' ''emek-sermaye'' çelişkisinin ön plana çıkmasına neden oldu. Tüm bunlardan dolayı da M. Kemal ''büyük devrimci'' oluyor ama böyle söylediğin zaman da Kemalist olunmuyor.

Şimdi, **Kemalistlerle aynı zırvaları söylerseniz Kemalistlerden farkınız kalmaz, bu tartışma götürmez bir gerçektir!** Bununla birlikte yukarıda Kemal Okuyan'dan aktardıklarımız, basit bir dil sürçmesi değil; TKP'nin resmi çizgisinin olağan beyanatlarıdır. Bunlara bir de ''Cumhuriyet'' güzellemelelerini

de eklemek gerekir. ‘‘Evet 100 yıl önce yaptık, yoksul halk ayağa kalktı ve kaderini eline aldı, imkansız denileni yaptı, saraya, emperyalizme karşı bu topraklarda yeni bir tarih yazdı, Cumhuriyet’i kurdu! Umutsuzluğa yer yok bu topraklarda! Şimdi yeni bir kuruluşa emekçilerin kurtuluşuna ihtiyacımız var! 100 yıl önce yaptık yine yaparız!’’ (alıntının yapıldığı açıklama için [bakınız](#)).

Bu ülkenin kurucu ‘‘babası’’ ve onun resmi ideolojisi Kemalizm, TKP’nin iddia ettiğinin aksine ‘‘Anadolu’yu devrimci cephe’’ tutmamış, başından itibaren emperyalist kampın parçası olmuştur. Kemalist rejim bir yandan Mustafa Suphi ve yoldaşlarını hunharca katledip, komünist hareketi boğmak isteyerek Batı’ya şirin gözükmüş diğer yandan ise Sovyetlerle ilişki içerisine girerek, bu emperyalist kampta daha sağlam yer alabilmenin zeminini hazırlamıştır. Bir ‘‘burjuva devrimcisi’’ olarak pazarlanan Mustafa Kemal, dünyanın içinden geçtiği yeni koşullarda saltanatı ve hilafeti kaldırmış fakat bu sınıflardan geri kalan artıklarla, yeni yetişmekte olan komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıflarıyla yeni bir iktidar kurmuştur. Rejimin konsolidasyonun da ve devamlılığında, şeyhler ve dini ‘‘kanaat’’ önderleri de etkin rol oynamıştır. Mustafa Kemal, ‘‘Kemalist devrimden’’ hemen sonra, Lozan’da ‘‘biz buraya Kürtlerin ve Türklerin haklarını savunmaya geldik’’ sözünü bir kenara bırakılıp -ki buradaki esas mesele Kürtlerin haklarını savunmak değil, ipotek etmektir- tüm bağımsız Kürt cemaatleri bastırılmış, Kürtçe medreseler kapatılmış, Kürtçe basılı yayın engellenmiş ve Kürtçe konuşulması yasaklanmıştır. Kürtler yeni rejimin baskısına karşı her ayaklandığında binlercesi katliamlardan geçirilmiş ve on binlercesi sürgüne yollanmıştır. 1927 yılına kadar süren İstiklal Mahkemeleri, Kürt illerinde ‘‘Umumi Müfettişlik Teşkiline’’ bırakılarak kalıcılaştırılmıştır.

TKP’nin övdüğü ve devamlılığını savunduğu bugünkü Türkiye Cumhuriyeti, soykırım, pogrom, katliam, asimilasyon ve ağır sömürü üzerine kurulmuştur. Cumhuriyet, İttihat ve Terakki’nin

devamı olarak Anadolunun ilk öne müslümanlaştırılması ve sonradan da Türkleştirilmesi rolünü devam ettirmiştir. Ezici çoğunluğu İttihatçı kadrolardan olan Kemalistler, azgın bir şovenizm körüklemiş ve azınlıklaştırma politikalarına devam etmiştir. TKP ve onun gibilerin savunduğunun aksine Cumhuriyet ''devrim cephesinin'' parçası değil, karşı devrimin parçasıdır! Daha önceden de söylediğimiz [üzere](#) ''Bu ülke Ermeni soykırımını, Rumların ve diğer azınlıkların pogromlara uğratılması ve Kürt ulusunun katliamları üzerine kurulmuştur. **Tüm bunlar olmasaydı, bugünkü bildiğimiz Türkiye Cumhuriyeti'de olmayacaktı!** ''

Saçmalıklardan ''anlatı'' yaratmak!

TKP'nin 2016'dan sonra Kemalist hegemonyaya komple entegresi, özellikle de Kürt sorununda takındığı karşı devrimci tavrı da keskinleştirmiştir. Bazen CHP'nin '' sol sosyal demokrat güçleri'' gibi belirli belirsiz ''emek mücadelesi'', ''halkların kardeşliği'' gibi sözler söylese de, bu ülkenin bir turnusol kağıdı olan Kürt sorununun olmadığını ''bir emek'' sorunu olduğu ya da ''Türk/Kürt milliteyçiliği'' olduğu gibi siyasi saçmalıklarla ''komünist'' anlatı içerisine girmiştir. **Özcesi TKP, bu ülkede Kürt sorunu olduğunu, ağır bir şovenizmle görmezden gelmiş ve ''NATO yanlısı Kürt Milliyetçiliği'' safsatalarını savunarak, ezilen Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının gaspında ''sol''dan rol oynamıştır.** TKP Kürtlere bakınca NATO'yu görmekte, Kürt milliyetçiliğini görmekte ama ezilen bir ulus olduğunu asla görmemektedir. Burada bir parantez de TİP için açmak gerekir. TİP, hakim sınıfların halk çocuklarını asker yapmasından bahsediyor, halk çocuklarının ölmesine karşı olduğunu söylüyor ama açıklamalarında **Kürtlerin en meşru olan hakkı, kendi kaderlerini tayin hakkından bahsetmiyorlar.** TİP her ne kadar TKP gibi, açık bir hakim sınıf düşüncesi savunusuna girmese de, Kürt sorununda tam olarak TKP çizgisinden de kopamadığı açıktır.

TKP'nin geçtiğimiz gün Zap'daki başarılı gerilla operasyonu

sonrasında ‘‘Türkiye’nin şehitlerine’’ sahip çıkması ve alenen Türk hakim sınıflarının yanında yer aldığını beyan etmesi, karşı devrimci çizgisindeki tutarlılığı göstermektedir. Fakat geniş kesimlerden gelen eleştiriler sonrasında ‘‘Türkçülük, Kürtçülük, İslamcılık’’ aynıdır diyerek bir ayak oyunuyla kendi şovenist çizgilerini gizlemek istemişlerdir. İronik olan şu ki, madem ki Kürtçülük ve Türkçülük, İslamcılık aynıysa o halde neden Mustafa Kemal ‘‘Büyük Devrimci’’ oluyor da Şeyh Said gerici oluyor! Cevap çok basit; **Mustafa Kemal, TKP’nin parçası olduğu hakim sınıfın ve devletin kurucu ‘‘babasıdır’’, o yüzden ‘‘Büyük Devrimcidir’’!**

Sonuç olarak,

Girişte de vurguladığımız üzere, bir devrimin en önemli noktalarından biri, dost düşman ayrımını yapabilmektir. Bununla birlikte, bir hareketin niteliğini belirlerken, hareketin üzerinden yükseldiği kitleler ile önderlik arasında da ayrım yapabilmek önemlidir. Gerçek bir devrimin inşası için, hedef ve amaç halk saflarında karşı devrimci fikirlerin üstesinden gelmek ve halk kitlelerinin devrim için düşünüş biçimlerini dönüştürmektir, tümünden ‘‘iptal’’ etmek değildir.

Bir diğer husus ise, devrim saflarında olup ama ‘‘seçim hesapları’’ için TKP’yi ezilen halk kitlelerine ‘‘sol’’ ve ‘‘ilerici’’ olarak sunmak, devrime açıktan zarar vermektedir.

Devrim saflarında olanların verili bir anda neyin işlerine yaradığı değil, devrimin nihai hedefi ve amaçlarıyla neyin uyumlu olup olmadığına bakması gerekir. Aksi halde, niyetiniz ne olursa olsun -ki bu kesinlikle arzuladığımız bir şey değildir- halkın temel çıkarlarının karşısında konumlanmış olursunuz! Mao’nun da söylediği üzere, **kitleleri yanlış yola sokmaktan kaçınabilmek için, gerçek dostlarımızla birleşmeye dikkat etmeliyiz.’’**

Yayın tarihi: 15 Ocak 2024

GELENEK'İN TKP'LERİ: KARŞIDEVRİM VE REFORMİZM ARASINDA BİR SARKAÇ

Bu yazıda günümüz TKP'lerini, onların sınıfsal konumlarını ve devrimin d'sinin dahi olmadığı siyasi çizgilerini ele almadan önce, mevcut TKP'lerin siyasi çizgi köklerinin daha derinlerde -hem uluslararası alanda hem de bu ülke özgülünde- olduğunu belirtmekte fayda var. Mevcur TKP'ler -ve onun yeni TİP'te adresi- popülist söylemin köpükleriyle anlatıldığı gibi aslında hiç de ''özgün'' değil. O yüzden girişte bazı ayrışım çizgilerini çizmeyi önemli buluyoruz.

- Mustafa Suphi yoldaş sonrasında TKP, Şefik Hüsnü önderliğinde Kemalistlerin iktidarına eklenmiş, Kemalistlerden ''sosyalist devrim'' bekler olmuş ve revizyonist bir hatta girmişti. Bugünkü TKP'ler bu revizyonist hattı daha da derinleştirmiş, ilerleyen bölümlerde söylediğimiz üzere reformizm ve karşı devrim arasında bir sarkaca dönmüştür.
- **TKP revizyonist çizgisini henüz Sovyetler devrimciyken konsolide etti.** Revizyonist çizginin konsolide olmasında Komintern'in tali çizgi hataları da önemli bir rol oynadı. Bununla birlikte Kemalizm tespitlerinin ağır hataları ve yeni demokratik devrimi bir tür radikalize burjuva devrimi olarak görme çizgisini -aslında TKP'nin **sosyalizm anlayışı da buydu**- güçlü kıldı. 1950'lerin ortalarında Sovyetlerde yaşanan geri dönüş TKP'nin bu

çizgisinin daha güçlü bir şekilde inkişaf etmesine temel sağladı ve bu ülke topraklarında devrimci komünizmin boğazlanması görevine koştu.

- Revizyonist TKP, Sosyal Emperyalist Sovyetler'in çizgisiyle daha zehirli bir etki yaptı ve hakim sınıf işbirlikçiliği de dahil olmak üzere her türden legalizmle birlikte, sosyalizme sempati duyan kitleleri bataklığa doğru çekmeye çalıştı. Revizyonist TKP, Başkan Mao'nun bir bilim olarak komünizmi hem ilerletmesi hem de Sovyet revizyonizmine karşı bayrak açması, ezilen dünya halklarına bir umut olmasının tam karşısında durdu. Mao'nun komünizm bilimini niteliksel olarak ilerletmesini ve ölümsüz katkılarını ''narodnik'', ''köylü'' olarak itibarsızlaştırmakla kalmadı aynı zamanda halk kitlelerine ulaşmasının önünde engel oldu. Fakat yine de engelleyemedi! 1960'lı yılların sonunda Başkan Mao'nun temsil ettiği çizgi devrimci gençlik ve geniş halk yığınları üzerinde muazzam bir etki yarattı ve özellikle **Büyük Proleter Kültür Devrimi**'nin güçlü dalgası, yoldaş **İbrahim KAYPAKKAYA** gibi bir devrimci önderin ortaya çıkmasına, Revizyonist TKP'den, ondan ''ayrılmış'' olanlardan ya da TİİKP gibi benzer türevlerinden, net ve keskin bir kopuşunun ve Türkiye/Kuzey Kürdistan'da gerçek bir devrimci komünizmin rotaya koyulmasının, Komünist Parti'nin oluşturulmasının temel dayanağı oldu. Şayet bugün Türkiye/Kuzey Kürdistan'da devlet anlayışı, egemen sınıf anlayışı, Kürt Ulusal Sorunu, TC'nin kurucu ideolojisi Kemalizm ve devrim sorunun da radikal bir komünist çizgiyi temsil edebiliyorsak, devrimi ve onun bilimi olan yeni komünizmi temsil edebiliyorsak, bunda yoldaş KAYPAKKAYA'nın bıraktığı devrimci komünist miras, değerli bir yerde durmaktadır.

Bizce komünist hareket; taktik, strateji ve ne yapmalı hususlarında daha geniş ve verimli tartışmalar yapmalıdır. Tüm ülkenin saatlerini seçimlere ayarladığı bir iklimde "onun

tavır neymiş, bunun tavrı neymiş” düzeyinde yürütülen tartışmaların devrime ve devrimci hattın gelişmesine doğrudan bir katkısı olduğunu söyleyemeyiz. Fakat seçime ilişkin alınan tavırlar polemik yürüteceğimiz unsurların çizgisi ve siyasal hattı-yönünü açığa çıkartır-çıkartabilir. Bu açıdan titiz bir çalışma yürütmeli, **meselenin her zaman devrim meselesi olduğunu akıldan çıkartmamalı ve ayrışım çizgilerini buradan ortaya koymalıyız**. Bu yazıda da karşımıza aldığımız ve devrimin ilerlemesi-gelişmesine engel olduğunu düşündüğümüz TKP’leri incelerken bu yöntemi izlediğimiz akıldan çıkarılmamalıdır. Bu yazıyı mevcut TKP’lerin seçim tavırlarını incelerken lensi biraz geriye çekerek bunların siyasal-teorik çizgi-lerini incelemek-ilerici kitlelere teşhir etmek, ilerici kitleler içerisinde yarattıkları illüzyonu kırmak adına yazıyoruz.

TKP-TİP-TKH-DEVİRİM HAREKETİ’NİN PALTO’SU: GELENEK 1986-2014

TKP’ler derken işaret ettiğimiz unsurlar bugün kökleri Yalçın Küçük, Mesut Odman ve Metin Çulhaoğlu’nun 1978’de çıkardığı *Sosyalist İktidar* dergisi ve 1986’da Kemal Okuyan (Cemal Hekimoğlu), Metin Çulhaoğlu ve Aydemir Güler (Aydın Giritli)’in çıkardığı *Gelenek* dergisinden köklenen siyasal çizgiler demetidir. Bugün TKP’leri; TKP-TİP-TKH-Devrim Hareketi olmak üzere 4 farklı çizgide incelemek mümkündür. Öncülleri 1.TİP olan bu ekip 2.TİP’e katılmış fakat 2.TİP’ten – burada değinmeye gerek olmayan tartışmalar sonucu- ihraç edilmişlerdir. 1978-1980 arası yıllarda *Sosyalist İktidar* dergisi etrafında bir araya gelen bu ekip örgütlülüğünü 80 sonrasına taşımıştır. 1980’li yıllarda “ustaları” Küçük’ün “one man show” yapacağını söylemesiyle hareketin görünen yüzü olma rolü Metin Çulhaoğlu’na geçmiştir. Hareketi kamusal tartışmalarda Metin Çulhaoğlu temsil ederken hareketin içe dönük liderliği ise Kemal Okuyan tarafından üstlenilmiştir. Bu hareket önce Sosyalist Türkiye Partisi sonra Sosyalist İktidar Partisi ismini almış 90’lı yıllarda

SİP ismiyle faaliyet yürütmüştür. 2000'li yılların başında TKP ismini almıştır. Her ne kadar Gelenek-STP-SİP-TKP ve TKP'ler tarihi bir hizipler ve iç ayrışmalar tarihi olarak da okunabilirse de biz burada bu hareketin siyasi tarihi ve ülkenin siyasal tarihi arasındaki çakışmalar üzerinde duracak hareketin tarihi hakkında yol gösterici dipnotlar düşeceğiz.

Bu hareket-lerin koptuğu siyasal gövde reformist 1. ve 2. TİP olmuştur. Sosyalist İktidar dergisi döneminde (1978-1980) solun 1977 1 Mayıs'ından sonra yenildiğini ve soldaki ayrışmaların denizin-suyun yüzeyindeki kabarcıklar arasındaki farklar kadar olduğunu ifade ederek bir kadro hareketine yöneldiler. Fakat hareketin 1980-1986 arası dönemi hakkında nesnel bir bilgiye ulaşma şansımız yok. Parti içi eğitimlerinde kısmen değinilen -kanımızca eğitim veren kişinin eğilimlerine göre köpürtülerek anlatılan- bu döneme girmeyeceğiz. 1986 yılında ise Gelenek Dergisi kurulur. Gelenek Dergisi'nin Sosyalist Türkiye Partisi kuruluna kadar esas çizgisi solda yeni bir ekol yaratmak olduğu söylenebilir. Solda geleneksel sol ve devrimci demokratlar olmak üzere iki ana damarın bulunduğunu söyleyerek; esasta Marksizmin savunusunun kendilerinin yaptığını iddia eden TİP-TSİP-TKP geleneğini geleneksel sol olarak niteleyen fakat bu geleneğin "devrimci" olmadığını iddia eden diğer solun ise devrimci demokrat olduğunu Marksizmden ve komünizmden uzak "halkçı" "narodnik" unsurlar taşıyan ekipler olduğunu iddia ediyorlardı. Kendilerini "boşluk yaratılarak boşluk doldurulur" gibi garip bir ilkeyle ikna eden Gelenekçiler, geleneksel solda ortaya çıkan boşluğun yeni dönemde doldurulması için kolları sıvadılar. Sosyal emperyalist SSCB'yi son dönemine kadar sahiplendiler, Kürt Ulusal Hareketi'nin gelişmesini suskunlukla karşıladılar ve esasta 80li yılları kadro örgütlenmesi için harcadılar. Kadro örgütlenmesi ve yenilgi yıllarında "ne yapmalı" sorusu etrafında devrimci komünist bir öncünün hazırlanması işi komünist hareketin vazgeçemeyeceği bir husustur fakat bunun nasıl yapıldığı çok kritiktir. Bu revizyonistler, ''Ne

Yapmalı'' tartışmaları altında Lenin'e referans göndererek esasta ise Lenin'in Ne Yapmalı'da karşı çıktığı her şeyi yaparak, kendi revizyonist çizgilerini ''Ne Yapmalı'' ile paketlediler.

Revizyonist çizgisininin takip ettiği yere giden TKP'lerin bugünkü karşıdevrim ve reformizm arasında sarkaç olma durumu bu 80'li yılların kadro örgütlenmesi döneminde gizlidir. Devrimin temel fay hatlarından uzak durma ve fanusta kadro yetiştirme bu hareketin küçük burjuva aydın hareketi olma durumunu sağlamış ve retrospektif bir okuma yapılacak olursa 80'li yılların Kadro Dergisi konumunu bu harekete vermiştir. Hareketin ilerleyen yıllarında yaşanan hizipler-ayrışmalar ve siyasal çizgi esasta bu dönemde filizlenmiştir. Esasta miadını doldurmuş "TİP-TSİP-TKP" geleneğinin örgütsel gövdesini doldurma, solun farklı gövdelerine ilgi duymuş 60-70'li yılların isimlerini kadrolaştırma, genç küçük burjuva aydın çevreleriyle ilişkiye geçme ve ülkenin siyasal dinamikleri ve devrimin temel fay hatlarıyla-zülfü yâre dokunan konulara değinmeden kadrolaşma çizgisi- ilişkilenden bir "güç merkezi" olma çabası bu dönemin özetidir. TKP'lere göre "güç olmadan haklı olunmaz". "Güç merkezi" olmadan kritik konularda söz söylenmez. Kritik konular ise; devrim meselesi, strateji ve taktik meselesi, devlet meselesidir.

Gelenek Dergisi'nin 1986-2023 arası dönemini okuyanlar bu sözlerimizde haksızlık ettiğimizi söyleyebilirler. Doğrudur; devlet tartışmaları, aşamalı devrime karşı sosyalist devrim tezinin savunusu gibi tartışmalar Gelenek Dergisi'nde tartışılmıştır. Bilimsel komünizm, onun devrim stratejisi ve stratejinin temel işgal ettiği taktikler bağlamında bu tartışmalar yapılmamış, genel ve soyut tartışmalar olarak yapılmıştır. Ki yine belirleyici olan, ''bir devrim stratejisinin'' tartışılması değildir -ki böylesi bir tartışma kendi başına önemlidir-, belirleyici olan devrimin bilimi olan komünizm temelinde böylesi bir tartışmanın yürütülmesidir.

Yine ülke siyaseti hakkında azımsanmayacak çalışma yapılan

Gelenek Dergisi'nde "devlet ve devrim" çizgisi yok sayıldığı için ülkede siyaset ne zaman krize girse bu TKP'lerin iç krizi haline gelmiştir. Bu yüzden 90'lı yılların başında Çulhaoğlu ekibi partiden ayrılıp Sosyalist Politika grubuyla ÖDP'ye katılmış, 1999 yılında partiden kendi tabirleriyle "devrimci demokrat" hizip-ler çıkmış, 2014 yılında KP-HTKP ayrışması yaşanmış, 2015 yılında Kurtuluş Kılçer-Aysel Tekerek'in başını çektiği bir ekip HTKP'den ayrılıp TKH'yi kurmuş, 2018 baharında TİP kuruluş aşamasında iken Ercan Bölükbaşı ve Erçin Fırat'ın başını çektiği bir grup TİP'ten ayrılıp Devrim Hareketi'ni kurmuştur. Gelenekçiler ve TKP'ler ülke siyasetine ilişkin kritik önermelerde bulunur ve bunları kendilerince "ilk" söyleyerek haklı çıktık diyerek övünmeyi pek severler. Kritik nokta şudur: TKP'lere göre 90'lı yılların başında düzenin krizine karşı Emek ve Özgürlük Bloğu'nu formüle edenler kendileriydi; kent yoksullarının hareketiyle, işçi sınıfı hareketi, gençlik hareketi ve Kürt hareketinin yaratacağı rezonans önemliydi. Bu durumda "toplumsal hareketçiliğe meyyal" Metin Çulhaoğlu ekibiyle ÖDP'ye katılmış ve reformist günümüz TİP'inin "sol dalga" teorilerinin TKP'leri içindeki öncülünü oluşturmuştur. 99'daki ayrışmada parti çizgisini savunan ya da SİP'e "devlet tarafından açılan yolu göremeyen" devrimciler partinin kent yoksulları, Kürt Hareketi ve öğrenci-işçi hareketi içinde rezonans yaratmaktan uzak durduğunu iddia ettiler ve partiden çeşitli numaralarla atıldılar. Kürt ulusunun gadre uğradığı, Kürt ulusal hareketinin önderliğinin dekapitasyon riskiyle yüz yüze olduğu, komünist hareketin hapishanelerde un ufak edilmeye çalışıldığı dönemde "kampanya devrimciliği" yaparak Mcdonalds karşıtı kampanya yapan SİP 2000'li yılların başında ise TKP ismini alarak "kampanya partisi" oldu. Kent yoksullarıyla bağ kurmayı savunan, Kürt sorunu konusunda sosyal şoven politikaları sorgulayan ve görece ''radikal çizgi'' izleyen 99 hiziplerinden kurtulan TKP yanına Çulhaoğlu ve Sosyalist Politika hizbini de aldı. Yine Rıza Yürükoğlu TKP'sinin önde gelen kadrolarından Haluk Yurtsever'i de partiye kattı. Fakat bu durum kısa sürdü. Gelenek Dergisi'nde çıkan "devlet

tartışması” sonrasında Yurtsever partiden ayrıldı. Bu tartışmada Gelenekçiler bize göre Avrokomünist Poulantzas’ın tezlerini- bilmeden de olsa- savundular. Devlet tartışmasını geçiştirdiler ki bu durum yukarıda da belirttiğimiz durumla çelişmemektedir.

TKP 2000’li yılların başından itibaren kampanyalar yapmakta, kampanya üzerinden kendi partisini konsolide etmekte ve popüler olmaya çalışmaktaydı. Bu durumda bir sakınca yoktur. Fakat TKP’nin kampanyaları ülkenin temel toplumsal fay hatlarına değmeden ilerler. Orta sınıf ve orta sınıf ideolojilerinin mekansallığı ve hassasiyetlerinin etrafında örülmüş bu kampanyalar sonrasında TKP büyümeye çalışmıştır. Fakat TKP üye sürekliliği sağlayamamış ve sürekli üye kaydedip üyelerini kısa sürede kaybetmiştir. Yurtsever Cephe ve AKP’yi İstemiyoruz kampanyaları ile emperyalizm ve onun başat temsilcisi olan siyasal özne ile mücadele ettiklerini vaaz ederek yelkenleri şişiren TKP; devlet sorunu, hakim sınıflar arasındaki çatışma, Kemalizm konularında, klikler açık tavır almıştır. Ergenekon sürecinde hakim sınıflar arasındaki çatışmada Kemalistlerden yana tavır almış, AKP’nin devleti çözülüşe götürdüğünü söyleyerek ideolojik gıdasını ırkçı Birgül Ayman Güler’den aldığını ifade etmiş, Kemalizmi ise cumhuriyet değerleri kılıfına büründürmüştür. Burada doğru olan AKP’nin Kemalistlerle karşı karşıya gelme durumunda olduğu ve önemli ölçüde Kemalistin bundan rahatsız olduğudur. TKP’nin niyeti ise bu Kemalistleri partiye alıp onları parti içinde dönüştürmektir. 80’li yılların Kadro Dergisi olan Gelenek’in TKP’si bu dönemde kuvveden fiile geçmenin coşkusuyla büyümektedir. Fakat bu büyüme devrimci büyüme olmadığı ve TKP de devrimci-komünist bir parti olmadığı için parti içindeki kadrolaşma da “dedikodu” mekanizmalarıyla yürütülmektedir. TKP bu dönemde AKP ile olan mücadeleyi başatlaştırıyor ve stratejiyi buna göre kuruyordu. Yine esas sorun taktik olanın stratejinin üzerine giydirilmesiydi ve strateji sorununun boşlukta kalması, yine devlet sorununun ve devrim sorununun güncel aşamada ne durumda olduğu sorusunun

boşlukta bırakılmasıydı.

TKP, 2013 yılında Gezi Direnişi sonrası iç kriz yaşadı ve 2014 yılında bölündü. AKP'ye karşı mücadele yoğunlaştı, bu durum TKP'nin tam da istediği ve stratejisini buna göre kurduğu bir şeydi. Tıpkı 90'lı yılların başındaki stratejisi realize olmaya başladığı anda bölünmesi gibi parti yine bölündü. Kemal Okuyan'ın başını çektiği grup yine partiyi toplumsal dinamiklerden geriye çekti, Metin Çulhaoğlu ve Erkan Baş'ın başını çektiği grup ise daha "toplumsal hareketçi" bir çizgi izledi. Bu bir tesadüf değildi. Gelenekçilerin doğumundan bugüne olan gelişim çizgileri içinde anlamlandırılabilirdi.

Bu çizgi içerisinde Okuyan'ın başını çektiği ekip her durumda "fanusta yetiştirilen kadrolarla" iş görme ve Çulhaoğlu'nun tabiriyle "geleneksel asistanlarla" iş görmeye çalışmaktadır. Strateji sorununu geçiştiren ve stratejiyi hakim sınıflar arasındaki güncel çatışmalar-gerilimlere göre ikame eden Okuyan'ın bu çizgisinden diğer TKP'ler de muzdariptir. Çulhaoğlu-Baş çizgisi ise çeşitli durumlarda "Leninizm" maskesi takıp çeşitli durumlarda "toplumsal hareketçilik" oynamaktadır. Fakat Okuyan ve Çulhaoğlu-Baş çizgisi arasındaki temel fark bu değildir. TKP'nin 2000'li yıllarda "cumhuriyet mitingleri nesnelliğinin" kuyruğuna takılmasının sorumlusu Okuyan'dır. Okuyan da verili nesnelliğin kuyruğuna takılma ve bunu "devrimci pozlarla maskeleyerek" başarılıdır.

Yukarıda TKP'lerin çok kısa tarihine değindik. Şimdi sırayla TKP ve TİP'in güncel konumlanışını-çizgilerini değerlendireceğiz.

TKP'NİN KP'Sİ: KEMAL OKUYAN GRUBU

Bugüne dek ilerici ve devrimci saflarda çokça TKP eleştirisi yapıldı. Biz bu kısa çalışmada meseleyi biraz lensi geri çekerek ele almaya TKP'ler sorununun tarihsel arka planına ve mevcut TKP-leri yaratan siyasal/örgütsel arka plana değindik. Şimdi ise TKP'nin KP'si olan Kemal Okuyan grubu hakkında kısa bir değinide bulunacağız. Bu grup günümüzde adlı adınca TKP

ismiyle hareket etmektedir. Açıkça söylemek gerekir ki 1986'dan- belki daha öncesinden- günümüze dek TKP'nin lideri Kemal Okuyan'dır. Partinin 90-2000ler boyunca izlediği çizginin esas yürütücüsü de Okuyan'dır. Bu yüzden TKP-Okuyan Grubu olarak adlandırmakta bir beis görmemekteyiz.

Okuyan Grubu ideolojik çizgisiyle ve siyasi çizgisiyle TKH-TİP-Devrim Hareketi'nin hocası sayılmaktadır. TKH ve Devrim Hareketi; Okuyan Grubu'nun 2000'li yıllarda izlediği çizginin çeşitli dönemlerindeki stratejik yönelimlerini- ki bunlar devrimci strateji değil hakim sınıflardan Kemalistlerin bıraktığı boşluğa yedeklenme idi- esas çizgi olarak mutlaklaştırmaktaydı. TKH ve Devrim Hareketi'nin esas sorunu - kadrolarının içinde bulunduğu illüzyon- da budur. Okuyan Grubu'nun devrim stratejisi ve devrimle ilgili bir derdi yoktur. Hakim sınıflar arasındaki çatışmada taraf tutarak, buradaki boşlukları doldurarak ilerlemek komünist bir devrime hizmet etmez. TKH, Okuyan Grubu'nun "*Felaketin Eşiğinde Türkiye Cumhuriyeti*" metni etrafında 2008 sonrası süreçte izlenen siyaseti mutlaklaştırırken Devrim Hareketi ise 2012 sonrası "ODTÜ Ayakta Eylemleri" ve "Gezi Direnişi" sürecinde ortaya çıkan gençlik dinamizmi sırasında inşa olan FKF modelini esas almıştır. Cumhuriyet değerleri adı altında Kemalizmi sahiplenme, Türk Bayrağı'nı eylem ve etkinliklerinde taşıma, orta sınıf mekansallıkları ve ideolojik kaygılarına seslenme, TC'de ilerici bir damar bulma gibi semptomlar TKP-TKH-Devrim Hareketi'nin ortak özelliğidir. Fakat bu üçlüyü Sosyal Şoven- ya da ''Kürt anasını görmesin'' ittifakı da denilebilir- Sosyalist Güç Birliği'nde buluşturan daha kuvvetli şey ise ''Kürt alerjisidir''. Daha doğru bir ifadeyle bu sosyal şoven üçlü TC'nin kuruluşunda gadre-pogromlara-soykırıma uğrayan ulusları göz ardı ederek cumhuriyeti ilerici olarak selamlar ve ulusların kendi kaderini tayin hakkının emperyalizmin işine yarayacağını ifade eder. **TİP esasta bu ideolojik çizgiden azade olmayıp şayet HDP ile ittifak etmeyeceği bir ortam bulursa bu çizginin şahin kanadını bile oluşturabilir.** Spekülatif bir bakış olacak ama ülkede yeniden

bir “cumhuriyet mitingleri” nesnelliği olursa Çulhaoğlu-Baş çizgisinin TKP’ler içindeki ayrışım çizgisi olan “toplumsal hareketçiliği” ile TİP bu nesnelliğe tapınmanın öncüsü olabilir.

Yukarıdaki pasajda görüldüğü üzere pratik olarak TİP ve TKP farklı yerlerde dursalar dahi onlar arasında “verili nesnelliğe tapınma”, “kitle kuyrukçuluğu” ve “ekonomizm” başlıklarının bu ikiliyi birleştirdiğini söyleyebiliriz. TKP-Okuyan Grubu güncel olarak yeni bir strateji belirlemiştir. Bu strateji “düzen siyasetini onaylamayan” ve CHP’nin Millet İttifakında “lokomotif rolünü” üstlenmesinden kaynaklı sağa kayışından rahatsız orta sınıfları kapsama üzerine kuruludur. Burada laiklik – ki cumhuriyetin kurucu değeri olarak benimsenir- cumhuriyet değerleri ve genel bir sermaye karşıtlığı söz konusudur. Oysa gerçek bir devrim hareketi inşa etmek isteyen özne “genel ve soyut” bir sermaye karşıtlığı yapmaz ve sermayenin siyasal karşılığını bulur, sermaye içindeki farklı kutuplaşmalara vurgu yapar ve esasta siyasal rejimi hedefe koyar. TKP-Okuyan grubunun mevcut rejim hakkında somut bir analizi olmadığı gibi rejime “faşist” dememe konusunda sol-liberal literatür ile yarışır bir durumdadır. Okuyan Grubu rejim/ rejimin kritik çelişkileri başlıklarında suskun kalarak sessiz sedasız büyüme ve güçlenme derdindedir-yine ve yeniden.

Rejimle karşı karşıya gelmeden ve ülkenin kritik çelişkileri-fay hatlarına değmeden “öfkeli orta sınıflarla” iş görme ve büyüme TKP-Okuyan Grubu’nun güncel stratejisidir. Okuyan Grubu bunu en son olarak Cumhurbaşkanlığı Seçimleri’nde ete kemiğe büründürmüştür. Kılıçdaroğlu’na oy çağrısı yapan ve bu çağrıyla yapmalarında “kitlelerden gelen basıncın” etkisini-belirleyici rolünü ifade eden Okuyan bu tavırla ekonomizmin ve kitle kuyrukçuluğunun bir örneğini sergilemiştir. TKP-Okuyan Grubu’nda bu tarz durumlar sürpriz değildir. Hakim sınıflar arasındaki çelişkilerde taraf tutma üzerine kurulu olan strateji her dönemde ilke ve genel tutumları yutmuştur. Bu

durum TKP'nin kronik Kemalizm destekçiliğini ve kronik orta sınıf kuyrukçuluğunun nedeni olup aynı zamanda hakim sınıflar arasındaki çelişkiler derinleştikçe bölünmesinin de nedenidir.

TKP-Okuyan Grubu'nun Kürt Sorunu başlığı ayrıca bir yazının konusu olabilir. Çünkü TKP-Okuyan Grubu – ve elbette TKP'ler- sosyal şovenizmin şampiyonudurlar. Cumhuriyetin kuruluşunu, kuruluş değerlerini, onun faşist önderliğini kutsadıkça, bu cumhuriyetin sembollerini halkın değerleri olarak kutsadıkça TKP, KARŞIDEVRİMCİ bir pozisyona savrulmaktadır. Çünkü bu mesele Türkiye'de devrimin ve karşıdevrimin temel ayrışım çizgisidir. Kemalizm; devlet ve devrim diyalektiğinin tam ortasında durmakta olup Kemalistler ve onların çeşitli dönemlerde izlediği çizgi-ler Türkiye-Kuzey Kürdistan'da hakim sınıfların bir kutbunun veya farklı kutuplarının izlediği yönelimi ifade eder. Ayrıca ülke tarihi boyunca Kemalizm-ler ve İslamcılar arasında seyreden ve son yıllarda iyice şiddetlenen ayrışmalarda taraf tutmak devrim yapmamak ve faşizm tarafında hizalanmak anlamına gelmektedir.

TKP'NİN TİP'İ: ÇULHAOĞLU-BAŞ ÇİZGİSİ

TİP hakkında daha önce değerlendirmelerimizden biri şu şekildeydi: "Kızgın Türk orta sınıflarının partisi haline dönmüş ve hakim sınıf kliklerinden CHP'nin takdirini toplamış olan TİP, komünist ve devrimci hareketin zayıflaması ve Türkiye Kuzey Kürdistan'da reformizmin son 20 yıldır çok güçlü olmasını da fırsat bilerek kendisini ''tek sosyalist'' güç olarak pazarlamaktadır. Aslında TİP, sosyalist olmadığı gibi ufku radikalize olmuş burjuva dünyasını da aşamamaktadır. Bu yüzden kurucu rejime ve onun Cumhuriyetine -nispi eleştirilerle birlikte- bağlılığını dile getirmekte M. Kemal'i bir Robespierre olarak satmakta, tekrardan sınıflar üstü ''yurttaşlık hakkı'' anlayışını ileri sürmektedir. Evet TİP'in içerisinde ve daha güçlü olarak tabanında sömürünün ve baskının olmadığı dünyaya hasret duyan birçok insan bulunmaktadır ve TİP kesinlikle ilerici güçlerin içinde bulunduğu bir partidir. Fakat radikalize burjuva demokrasi,

kamuculuk altında bir tür devlet kapitalizmi, ‘‘eşitlik’’ altında ise bir tür ‘‘çoğulcu sosyal demokrasi’’ savunduğu ve daha da tehlikeli olarak bu sistemin en güçlü partilerinden olan ve düzenin devamlılığı ve sağlamlılığı için hakim sınıfların güçlü bir temsilcisi olan CHP’yi ‘‘sol’’ diye tanıtıp, ezilen emekçi halk kitleleri, Kürtler, azınlıklar, Kadınlar ve LGBTQ bireyler ile hakim sınıflar arasında bir köprü oluşturmaya çalışmakta, katalizör görevi görmektedir. TİP yeni TİP’ten bir illüzyondur ve nasıl 1970’lerde devrimci komünistler tarafından ne olduğu ve katiyen ne olamayacağı açıkça teşhir edilmişse bugün de açık yüreklilikle yapılmalıdır.”

TİP bugün parlamentarizmin ve Kemalizmin kuyruğuna takılmanın açık adresi haline gelmiştir. Parlamento yoluyla temsiliyet edinme ve sosyalizm için- ki bu radikal demokrasinin bile gerisindedir- seslenme kanalları yaratma stratejisini benimsemiştir. TİP soldaki parlamentarist hayallerin açık adresi olma riskini içinde barındırmaktadır. **TİP’in daha tehlikeli olabilecek rolü ise Kürt kitlelerinin Kemalizmin ve düzenin içinde transforme edilmesini sağlamak olacaktır. TİP bugün düzen dışı olabilecek unsurları düzen içine çekecek bir volan kayışı rolünü üstlenmektedir.**

TİP bugün burjuva reformizminin açık adresi haline gelmiştir. Dolayısıyla TİP eleştirisini doğru yapmak sorumluluğumuzdur. Bugün TİP’in “kast ajansına döndüğü” “ünlüler partisi olduğu” ve “aydın partisi” haline geldiği yollu eleştiriler vardır. Bu eleştiriler doğru değildir. Bir parti eğer gerçek bir devrimci çizgi izliyorsa aydınlar ve sanatçıların bu partiye katılması gayet doğaldır, hayatidir! Hatta kamusal yüzlerin, yüzünü devrime dönmesi son derece pozitifdir. Sanatçılar ve aydınlar devrimci komünist bir partinin kampanyalarına, faaliyetlerine ve propaganda çalışmalarına destek olmalıdırlar. Fakat kolaycı birliklerin uzun ömürlü olmadığını söylemek durumundayız. TİP’e katıl diyerek sosyal medya kampanyaları üzerinde üye toplama

faaliyeti yapmanın -Leninizmle- ne gibi bir ilişkisi kurulacağı sorusu akıllardadır. Hatırlanacak olursa, ''herkesin partite üye olabileceği'' anlayışı Menşevikti ve Lenin yoldaş keskin bir kopuş yaparak, Ne Yapmalı gibi, her türden kendiliğindenciliğe, reformizme ve legalizme karşı temel bir eserin ortaya çıkmasını sağladı ve bu komünist hareket için bir dönüm noktasıydı. Fakat TİP yöneticilerinin -Leninizm- gibi bir derdinin olmadığını da ifade etmeliyiz. TİP'in önde gelen isimlerinden Can Soyer "*Marksizm ve Siyaset*" kitabında açıkça "Avrokomünist" sonuçlar türetmiştir. Marksizmin "güncellenmesinin" ve "haklılığının" kitleselleşmekle yakından ilişkili olduğu yolunda tezler ifade etmiştir. Bu görüşlere göre ''kitlesel olan'' her hareket ''günceldir'' ve ''haklıdır''. O zaman soru şu; AKP neden haksız, Soyer'in kriterlerini gayet de yerine getirmektedir! Açıkçası, Gelenek çizgisinin "güçlenince yaparız" çizgisinin bir devamı da burada zuhur etmiştir. TİP ise bunu parlamentarist yoldan yapmakta ve en çok da düşman kardeşi TKP-Okuyan Grubu'nun kıskançlığı ve hasedini üzerine çekmektedir.

TİP'in yönetici ve kadroları ise TKP'lerin içinde 2013 Gezi Direnişi'ni milat olarak belirlemiştir. Bu tarihten sonra siyasetin farklı saiklerle yürütülmesinin zorunlu olduğunu çok kere tekrar etmişler ve bunu da 2014 yılındaki ayrışma sırasında da ifade etmişlerdir. TİP'e göre Türkiye siyaseti Gezi öncesi ve Gezi sonrası olmak üzere iki ana kategoride ifade edilmelidir. Gezide ortaya çıkan temsiliyetinin elde edilmesi ve bunun üzerinden siyasal alanda bir güç odağı olma meselesi TİP'in esas meselesidir. Siyaseti ve özellikle devrimci siyaseti bir temsiliyet elde etme meselesine indirgemek TİP'in esas sorunudur. Parlamentarizm burada TİP'in 2018 sonrası keşfettiği yoldur. Devrimci komünist bir siyasal hat temsiliyet ve temsil mekanizmaları ile büyük kitlelerin devrime kazanılmayacağını ve bunun parlamento yoluyla olmayacağını bilir. TİP hem devrimci siyaseti tersine çevirmekte hem de Gezi direnişinde ortaya çıkan dinamiği ve

devrimin temel kitlelerini parlamento yoluyla düzene bağlamaktadır.

TİP bugün genel sol-sosyalist kamuoyunda Emek ve Özgürlük İttifakı'nda bulunması nedeniyle pozitif olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca sosyal şovenizmin ülkedeki şampiyonluğunu yapan Okuyan Grubu'ndan ayrıştıkları için sol kamuoyu içerisinde pozitif karşılandılar. Öte yandan Türk Marksizmi'nin- Türk ifadesini özellikle kullanıyoruz- *Modus vivendisi* olan Çulhaoğlu'nun da bu grupta yer alması yine bu pozitif karşılanma durumunu pekiştirdi. Öte yandan TİP; ideolojik olarak ve stratejik olarak TKP'lerden kopmamıştır. **TİP'in TKP'lerden kopuşu taktik bağlamındadır.** TİP taktik olarak- ki bu TİP için de devrim stratejisi olmadığından strateji olarak da ikame edilmektedir- AKP'nin gitmesi için Kürtlerle ve Cumhuriyetçilerle (siz onu Kemalistler olarak algılayın) ittifakı savunmaktadır. Dolayısıyla TİP bu konumuyla TKP'nin TİP'i olma durumunu sürdürmektedir. Bu haliyle ülkedeki en güçlü reformist çekim merkezi olma durumuna gelmiştir.

Küba, Doğu Bloku Ülkeleri ve Sahte Komünizmin Maskeleri

Devrime programatik ve stratejik bir yaklaşımı barındırmayan, adeta meseleleri büyük ölçüde bir deus ex machinaya bağlayan TKP-TİP vb. hareketler somut bir devrim pratiği veya sosyalizme işaret edecekleri zaman adres olarak Küba veya ne idüğü belirsiz revizyonist Doğu Bloku ülkelerini göstermekten çekinmezler. Kemal Okuyan ve Erkan Baş, somut sosyalizm örneklemesinde Küba'yı beraber işaret ederler. Okuyan'ın Küba devlet başkanıyla görüşmesi ve Barış Atay'ın ''Küba sağlık sistemini'' popüler bir Youtube programında dile getirmesi şaşırtıcı değildir. Lakin karşıdevrim ve reformizm arasında sarkaç işlevi gören bu gibi yapılar ve onlara önderlik edenler de Fidel Castro gibidirler: Marksist bir retoriğe sahiptirler ancak komünist değildirler! Küba'nın ABD'nin sömürgeci tahakkümünden çıkarak Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku'nun kendisine tahsis ettiği güvenli şeker pazarıyla

kapitalist üretim ilişkilerini sürdürmesi, Afrika'da Sovyet sosyal-emperyalizminin yayılmacı politikalarını kiralık askerlerle desteklemesi, Küba halkının enerji ve emeğinin dünya piyasalarının şeker arzını sağlayarak sağlık ve toplumsal alanlarda çeşitli yatırımlar yapmasını sosyalizm olarak addetmek aslında bu gibi yapıların teorik önderliğinin sosyalizm algısının da ne olduğunu göstermiş olur.¹

Gerçek Komünizm Meselesi:

Bob Avakian, *Diktatörlük ve Demokrasi, Komünizme Sosyalist Geçiş* yazısında üç alternatif dünyadan bahseder: Bunların ilki şeylerin olduğu haliyle muhafaza edilmesidir, bu kabul edilemezliğin dışında alçakçadır da. İkinci alternatif ekonomik sömürü ilişkilerine ve baskıcı bir sınıfın yönetiminin temel ilişkilerine dokunmamak ancak sınıfsal eşitsizliklerin ve bazı sosyal problemlerin üzerine bir yara bandı yapıştırmak, pansuman yapmaktır. TKP-TİP gibi reformist, legalist siyasi oluşumlar tam da bunu temsil eder; işin daha da kötüsü bunu ''radikalizm'' sosuna bulayarak yaparlar, devrimin bir parçası olması gereken öğrenci gençliğini, küçük burjuva aydınlarını kendi taraflarına çekerler, onları devrimden uzaklaştırırlar. İkinci, üçüncü eve vergi; devlet aygıtına dokunmadan kamulaştırma, ulusal soruna dokunmadan ırkçılığa karşı çıkmak gibi bin bir türlü şekilde karşımıza çıkar bu çizgi. Bu çizgi olsa olsa refah devleti yaratır; kitleler iktidarsız kalmaya, sömürölmeye devam ederler.

''Üçüncü alternatif ise gerçek bir kökten kopuştur. Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da, komünist devrimin geleneksel mülkiyet ilişkileri ve geleneksel fikirlerden radikal bir kopuş olduğunu söylediler. Biri olmadan diğeri de mümkün değildir. Bunlar bir şekilde karşılıklı olarak birbirlerini pekiştirirler.

Bu tür bir topluma ve bu tür bir dünyaya ulaşmak çok derin bir meydan okumayı gerektirir. Ekonomide mülkiyetin şeklini değiştirerek bu temelde insanların sosyal refahının

sağlanacağını sanmaktan çok daha derin bir şeydir; halk kitleleri için bununla ilgilenecek insanların bulunsa da bilimin tüm alanları, sanatlar, felsefe ve geri kalan her şey temelde çok az kişinin alanıdır, ve siyasi karar alma süreci birkaç kişinin alanında kalmaya devam etmektedir.

Bunun ötesine gerçekten sıçramak, Rus devriminden başlattığımız (çok kısa ömürlü ve sınırlı olan Paris Komünü'nün tecrübesini saymıyorum) ve Çin devrimi ve özellikle de Kültür Devrimi ile en üst noktasına ulaşan -ancak geçici olarak geriye itildiğimiz- muazzam ve tarihi önemde bir mücadeledir.'''²

SONUÇ

TKP'ler olarak adlandırdığımız ve karşı devrimcilikle-reformizm arasında bir sarkaç modeli olarak nitelediğimiz TKP ve TİP'e değindiğimiz bu yazıda son söz olarak şunları söylemek isteriz.

- Karşı devrimcilikle reformizm arasındaki mesafe Türkiye'de sanıldığından kısadır.
- TKP-Okuyan Grubu bugün Perinçek'in çizgisini takip etmesi nedeniyle değil 30'lardaki Kadro Dergisi'nin ete kemiğe bürünmüş hali olduğu için karşı devrimci bir pozisyona savrulmaktadır.
- TİP reformizmi bugün sol için şirin gözüксе de TİP'in Okuyan Grubu'ndan farkı sadece taktik düzeydedir. Öte yandan TİP Türkiye için 2020 model bir avrokomünist model de önererek TKP'den ayrışsa da TKP de devlet tezlerinde avrokomünist bir çizgi izlemektedir.
- Bugünkü düşman kardeşlerin -TİP ve TKP- birçok ortak noktası vardır. Kemalizme ilerici misyon yükleme, cumhuriyeti ilerici olarak kutsama ve hakim sınıflara arasındaki kavgada taraf tutmayı genel strateji olarak ikame etmedir. Buradan devrim çıkmaz. Çıksa çıksa genç

ve samimi devrimci insanların emeğini boş yere-yıllarca heba etmesi çıkar.

Sovyet Revizyonizminin komünizm maskesini atması ve yola açık bir kapitalizm ile devam etmesi sonrasında dünya çapında anti komünizm oldukça güçlü bir ivme aldı. Bob Avakian devrimin dolayısıyla da insanlığın kurtuluşunun tüm temel, keskin çelişkileriyle yüzleştirdi ve bir bilim olarak komünizmi ilerletti. 0 dönemde komünizmin savunulmasının büyük sorumluluğunu üzerine alarak, “Sahte komünizm öldü, yaşasın Gerçek Komünizm” adlı önemli bir eser kaleme aldı ve komünizmin ne olduğunun ve kesinlikle ne olmadığını ayrışım çizgilerini berrak bir şekilde çizdi. Bu ayrışım çizgileri şimdi Yeni Komünizm’de niteliksel seviyede farklı, daha bilimsel ve oldukça keskindir! Bu dünyanın değişmesini isteyen herkesin ivedilikle, Bob Avakian’ın yeni komünizmine bakması, öğrenmesi ve bizler gibi sıkı takipçileri olması elzemdir. Dün nasıl ‘‘Sahte Komünizmin’’ öldüğünü deklare ettiysek bugünde onun ‘‘beyin ölümü’’ yaşamış unsurlarının komünizmle hiçbir ilişkisinin olmadığını açıktan söylemek, baskının ve sömürünün olmadığı bir toplumu hedefleyen devrim hareketinin inşası için can alıcıdır!

Dipnotlar:

Küba ile ilgili bir tartışma için bkz. <https://yenikomunizm.com/amerikan-emperyalizmi-kuba-devrimi-ve-fidel-castro/>

Avakian’ın bu konuyla ilgili Üç Alternatif Dünya Makalesi için bkz. <https://yenikomunizm.com/3-alternatif-dunya/>

Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?

Önsöz

-ta ata aa ta ta ha ta tta ta

tarih

sınıfların

mücadelesidir

1921

kanunisanı 28

karadeniz

burjuvazi

biz

on beş kasap çengeline sallanan

on beş kesik baş

yoldaş

bunların sen

isimlerini aklında tutma

fakat

28 kanunisanıyı unutma!

“siyah gece

“beyaz kar

“rüzgâr

“rüzgâr.”

trabzondan bir motor açılıyor

sa-hil-de-ka-la-ba-lık!

motörü taşıyorlar

son perdeye başlıyorlar!

burjuva kemal'in omuzuna binmiş
kemal kumandanın kordonuna
kumandan kahyanın cebine inmiş
kahya adamlarının donuna
uluyorlar

hav... hav... hak... tü

yoldaş unutma bunu burjuvazi
ne zaman aldatça bizi

böyle haykırır:

– hav...hav...hak...tü

– gördün mü ikinci motörü?

– içinde kim var?

– arkalarından gidiyorlar.

– ikinci motör birinciye yetişti

– bordoları bitişti

– motörler sarsılıyor

– dalgalar sallıyor sallıyor dalgalar.

– hayır

iki motörde iki sınıf çarpışıyor

– biz onlar!

– biz silahsız onlar kamalı

– tırnaklarımız

– kavga son nefese kadar

– kavga

– dişlerimiz ellerini kemiriyor

kamanın ucu giriyor

– girdi...

– yoldaşlar, ey!

artık lüzum yok fazla söze:

bakın göz göze

– karadeniz

on beş kere açtı göğsünü,

on beş kere örtüldü.

onbeşlerin hepsi

bir komünist gibi öldü.

Nazım Hikmet

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katline dair hiçbir belge, hiçbir söz, hiçbir görsel Nazım Hikmet'in 1923'te Moskova'da kaleme aldığı bu dizelerdeki tasvir kadar etkileyici olamaz. Yıllar geçse de şair, dizelerini okuyan herkesi, iki sınıf, iki dünya görüşü arasında karar vermeye davet etmekte.

Yeni baskısını elinizde tuttuğunuz, ilk defa 2008'de yayımlanan *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?* kitabının çalışmalarına 2004'te başlamıştım. Amacım bu kitapta –suya atılan taşın oluşturduğu halkalar misali- bir dizi sorunu tartışmaktı.

Dünyayı Fethetmek mi?

1848'de Marx ve Engels'in kaleme aldıkları *Manifesto* ile tohumu atılan komünizmin 150 küsur yıllık tarihinde enternasyonalizm, başından beri her zaman komünizmin temel bir ilkesi olduğu halde maalesef, dünya komünist hareketinde kimi zaman, özünden koparılarak hatalı okunmuş ve pratiğe aksettirilmiştir. Bu kitabın teorik gıdasını aldığı, 1980'lerin başında yayınlanan *Dünyayı Fethetmek mi?* [\[1\]](#) adlı eserinde Bob Avakian, “Nihai ve genel anlamda, dünya arenası, tek bir ülkedeki devrim açısından bile, özellikle de bir dünya sömürü sistemi olan bu kapitalist emperyalizm çağında neden en belirleyici olandır ve bu anlayış, tek tek ülkelerde veya

dünya ölçeğinde devrime yaklaşımların bir parçası haline nasıl getirilmelidir?” sorusu üzerinde durmakta ve günümüzde “enternasyonalizmin maddi temelini daha ileri bir tahlilini yapmaktadır.” Bu çılgır açıcı eserinde, “komünist hareketin tarihindeki yanlış, eğilimlerin, özellikle de milliyetçiliğe -belli bir ülkedeki mücadeleyi, komünizmi hedefleyen tüm dünya devrim mücadelesinden ayırmaya ve hatta onun üstüne çıkarmaya-yönelik eğilimin kapsamlı bir eleştirisini yapan Avakian, hem Sovyetler Birliği’nde hem de Çin’de henüz bu ülkeler sosyalist iken, bu eğilimin kendisini nasıl gösterdiğini ve bu eğilimin daha geniş, bir şekilde komünist hareket üzerindeki etkisini incelemektedir ki buna, diğer ülkelerdeki devrimci mücadeleleri mevcut sosyalist ülkenin (ilk olarak Sovyetler Birliği ve daha sonra Çin’in) yedek i haline getirmeye yönelik girişimler de dahildir.” [\[2\]](#)

Avakian’ın yukarıdaki tespitleri, Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü? kitabının ilham kaynağı olmuştur. Komünistlerin geçmiş hatalarının nerelerden kaynaklandığına bakmak ve onları hem tekrar etmemek -bu hatalardan kopuşu hayata geçirmek- hem de bu hataları bugün bilinçlice kullananlara karşı gelmek için bu satırlar, benim açımdan adeta bir işaret fişegi gibidir. Zira yaptığım okumalar, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını ölüme götüren en tayin edici sebebin, bir yanıla onların esasen kopamadıkları milliyetçi ideoloji ve İkinci Enternasyonal’in Sosyal Demokrat’larından devralınan bir siyasi çizgi olduğunu, diğer bir yanıla da dünyanın ilk sosyalist ülkesi olan Sovyet Rusya’nın devrimci ideolojisi ile diplomasisinin birbirleriyle çelişkili, çatışmalı halinden kaynaklandığını gösteriyordu. Kitabın birinci bölümünde bunu bütün açıklığıyla tartıştım ve ispatladım.

Öte yandan Mustafa Suphi ve O’nun önderliğindeki TKP’ye dair yaptığım bütün eleştirilerime rağmen kitabın ikinci bölümünde, şairin “iki motörde iki sınıf çarpışıyor” diye tasvir ettiği yerde, pek tabii ki tartışmasız taraftarı olduğum Mustafa

Suphi ve yoldaşlarının Kars'ta başlayıp Trabzon'da biten kanlı seyahatlerini gün gün yeniden kurguladım. Ankara'nın sevk ve idaresinde, yerel kumandanından valisine, İttihatçısından İslamcısına kadar kimlerin bu cinayete ortak olduklarını gösterdim.

Velhasıl, kitabın iki bölümünde de çelişkileri ve tarihsel olayları **komünist bilimin** zaviyesinden bakarak ele almaya ve yorumlamaya çalıştım. Evet, doğru okudunuz. Komünist bilimden bahsediyorum. Zira Avakian'ın da dediği gibi, *“Komünizm bir inanç, bir felsefe veya doğru/yanlış (yani öznel olan, bilimsel olmayan) bir ideoloji değildir, nihayetinde belli belirsiz, bilimsel bir yönleme ve yaklaşıma karşı olan bir şey değildir. Temel olarak ve esasen, insanın toplumsal gelişimini ve olası gidişatını analiz etmek ve sentezlemek için gerekli olan bilimsel bir yöntem ve yaklaşımdır.”* [\[3\]](#)

Gerek burjuva toplumdaki eğitim sisteminde (ilk, orta, lise ve üniversite müfredatında) bir bilim olarak komünizme yer verilmediği, gerekse de “komünistlerin” komünizmi bir bilim olarak değil de, bir tür felsefe, siyaset olarak gördüğü bir dünyada komünizmin bir bilim olduğundan bahsedilmesi doğal olarak okuyucuya “tuhaf” gelecektir. 0 yüzden *Yenikomunizm.com*'un yazarlarından Rajko Tomas'ın şu saptamasını paylaşmak isterim:

“Bir bilim olarak komünizm... hakikatin yoğun bir ifadesidir. Bir bilim olarak komünizmin bir araştırma nesnesi vardır. Bu araştırmada izlediği belirli bir yöntemi vardır ve bu sayede hareket halindeki maddeyi olduğu şekliyle açığa çıkartır ve bunu dönüştürme sürecine aktarır. Bütün hipotezlerinin ve bilimsel teorinin çekirdek unsurlarının gözlem ve toplumsal tecrübeler ile test edilmesi süreci vardır. Tüm bilimlerde olduğu gibi komünizm biliminde de öznel yargılara ve genellemelere yer yoktur. Kanıta ve nesnel gerçekliğe dayalı devamlı olarak işleyen bir süreç vardır. Olguları analiz ederken kullandığı kavramlaştırmaları ve spesifik ifade biçimleri vardır. İç tutarlılığı yüksek, akla dayalı, mantıklı

argümanlar ile bulguların ifade edilmesi süreci vardır. Komünizm bilimi, yanlışlanabilirlik kriterinden muaf, farklı türden bir bilim veya yarı bilim gibi bir şey değildir. Bununla birlikte, Comte'un pozitivizminin problemleri ve Karl Popper gibilerin bilim adına açık ideolojik saldırıları [4] ile itibarsızlaştırılan 'bilimin topluma uygulanması' kritik meselesi, esasen bir bilim olarak komünizmin en önemli özelliklerinden biridir." [5]

İbrahim Kaypakkaya'nın Bilimsel Cüreti

Elinizdeki çalışmanın bir başka ilham kaynağı da İbrahim Kaypakkaya'nın Türkiye'nin yakın tarihine dair yaptığı saptamalar olmuştur. Kaypakkaya -bugün artık Nasyonal Sosyalist bir harekete evrilmiş olan- "Şafak Revizyonizmi"ne karşı kaleme aldığı eserinde, evvela Mustafa Suphi ve onun önderliğindeki Türkiye Komünist Partisi'ne ısrarla sahip çıkar ve daha sonra da, "**TKP'nin doğru bir politikası yoktu. TKP, doğru bir çizgi izleyebilseydi, uzun süreli savaş içerisinde devrimin önderliği ele geçirilebilir, kararsız, tutarsız, korkak burjuvaziyi etkisiz hale getirebilir, halk ordusunu teşkil edebilir, işçi-köylü temel ittifakını ve bu temel ittifak üzerinde halkın birleşik cephesini gerçekleştirebilirdi**" diye yazar. [6]

Kaypakkaya bu son derece bilimsel, cesur ve berrak teorik tahlili elindeki son derece kısıtlı literatürle yapabilmişti. [7] Tabii ki bu tahlilin ardında bütün bir tarihsel tecrübesiyle Uluslararası Komünist Hareket'in -ve özellikle de 60'ların sonu ve 70'lerin başında- içinden geçtiği yol ayrımı ve köklü kopuş yatmaktaydı.

1871'deki Paris Komünü'nden 1917 Ekim Devrimi'ne ve oradan 50'lilerin sonu 60'ların başına dek uzanan koca bir süreçte, Uluslararası Komünist Hareket hem teoride hem de pratikte muazzam başarılar ve eşsiz mesafeler katetmişti. Özetin özeti bunlar, Marx ve Engels'in proletarya diktatörlüğü vurgusu, Engels'in işçi aristokrasisinin doğuşunu işaret edişi;

Lenin'in sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğüne dek zorunlu sürdürülmesi görevinin altını çizmesi, işçi yığınlarına bilincin dışarıdan, bir öncü tarafından götürülmesi gerektiği, bunun asla işçi ile patron arasındaki ekonomik mücadele üzerinden değil, bilakis geniş bir kapitalist toplum eleştirisi üzerinden yapılması gerekliliği, başta işçi sınıfı olmak üzere ezilenlerin kendi burjuvalarının ulusal bayrağına sahip çıkmamaları çağrısı, Ekim Devrimi ile başlayan ve 30'ların ortasına dek sosyalizmin inşasıyla birlikte toplumun tüm alanlarında süren muazzam devrimci coşkuya sahip deneysel tecrübeleri; Stalin'in tek ülkede sosyalizmin neden, nasıl ve niçin sürdürülebilir olduğuna dair yürüttüğü teorik mücadeleler, dünya devriminin stratejik ittifakının bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları olduğu tespiti, Hitler faşizminin Kızıl Ordu tarafından kati yenilgiye uğratılması; 1960'dan itibaren Mao Zedung'un önderliğinde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başını çektiği modern revizyonizme karşı yürütülen münakaşanın teorik kazanımları gibi hakikaten eşsiz tecrübelerdi.

Ancak yine bu uzun süreçte, tali planda ilkin eğilim daha sonra bir çizgiye dönüşecek ve daha sonra da devrimin karşıtları (revizyonistler) tarafından bilinçlice alınıp kullanılacak türden hatalar da yapılmıştı. Mesela Marx ve Engels'in, proletaryanın ulusun en iyi temsilcileri olduğu; Lenin'in, Rus proletaryasının büyük ulusal gururundan bahsetmesi, sosyalizmin yegane garantörünün elektrifikasyon (sanayileşme) olduğu; Stalin'in sosyalizmde artık sömürücü sınıfların kalmadığı ve kerte kerte komünizme geçildiği, proleterlerin artık elde ettikleri bir takım kazanımları (sendikal ve parlamenter haklar) sonucu anavatanlarını savunmaları gerektiği, sosyalist bir ülkenin çıkarlarıyla dünya devrimi arasında hiçbir çelişki olmadığı, toplumun devrimci transformasyonu yerine insanların değil makinelerin önem kazandığı, materyalizmin değil metafiziğin hakim hale geldiği, insanın düşünce yetisinin, bilimin ve hakikatin önüne "partizanlığın" çıkartıldığı hatalı eğilimler kar topu misali

büyümüş ve 1956'da Sovyetler Birliği'nin başına çöreklenen modern revizyonistler ve onlarla aynı yolda yürümeye karar veren -içlerinde, (Şefk Hüsnü ile başlayıp o yıllarda Zeki Baştımar'ın başını çektiği) TKP'nin de bulunduğu- bir dizi komünist partisince Uluslararası Komünist Hareket'in küf tutmasına neden olmuştu. [\[8\]](#)

Mao Zedung'un önderliği altında Kızıl Çin'de 1966'da başlatılan Büyük Proleter Kültür Devrimi, -her ne kadar tali yanlarıyla bu hataların kiminden kopamasa da- Uluslararası Komünist Hareket'teki bu küflenmeden önemli ölçüde kopmayı başardı. [\[9\]](#) Her şeyden evvel sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğü altında da devam ettirilmesinin zorunluluğu, buna mukabil komünist hareketin geçmişine eleştirel bakma cüreti, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeni nesil komünistlerin öne çıkmasını teşvik etti. İşte İbrahim Kaypakkaya'nın Türkiye'nin yakın tarihine, Kemalizm'e ve Türkiye Komünist Hareketi'ne dair bahsettiğim bilimsel teorik cüreti ve berraklığı buradan geliyordu. [\[10\]](#)

Yeni Komünizm'den Suphi'ye Bakmak

Bugün, 21. yüzyılda Mao'nun, Kültür Devrimi'nin ve bir bütün olarak Kızıl Çin'in de -1976'da karşı devrimci bir darbe ile kapitalist yolcuların iktidara gelişlerine kadar- tali hatalarının içinde yer aldığı komünizmin 150 yıllık tecrübesi artık Bob Avakian'ın mimarlığında yeni bir senteze, YENİ KOMÜNİZM'e evrilmiştir. [\[11\]](#)

Yeni Komünizm'in temel ve en asli unsuru -ki bu bilimsel yöntem ve yaklaşımdır- bir bilim olarak komünizmin daha fazla geliştirilmesidir. Yeni Komünizm, 150 yıllık komünizmin esas olarak olumlu teorik ve pratik tecrübelerinin, tali planda ise Marksizm'e ters gelen anti bilimsel kritik çelişkilerinden köklü bir kopuşun ama aynı zamanda da teorik atılımların üzerinde yükselmektedir. Bu teorik atılımlardan bazıları şunlardır:

Yeni Komünizm akut olarak gündemine komünist saflardaki “Devrim ve Reform” çelişkisini koyar ve Marx’ın, “*Bu sosyalizm, devrimin sürekliliğini, tüm sınıf ayrılıklarının kaldırılmasına, bu sınıf ayrılıklarının dayandığı tüm üretim ilişkilerinin kaldırılmasına, bu üretim ilişkilerinin karşılığı olan tüm sosyal ilişkilerin kaldırılmasına, bu sosyal ilişkilerin sonucu olan tüm fikirlerin devrimcileşmesine zorunlu geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğünün ilanıdır*” [\[12\]](#) tarihi sözlerini yeniden hatırlatarak, komünistlerin ana hedefine dikkat çeker. Ancak bununla birlikte yeni komünizm, daha alt başlıklarında ise komünist saflarda *bilimsellik karşıtı revizyonizme* denk gelen bir dizi meseleyle cebelleşmeye başlar.

Mesela, objektif hakikati reddedip, siyasi hakikat yapmayı kabul etmez. Tüm hakikatlerin *canımızı acıtsa dahi* bizi komünizme götüreceğinin önemini vurgular. Komünist bilimin diğer bilimlerin yerini alamayacağını ama onları kucaklayacağını belirtir. İnsanlığın “kaçınılmaz olarak” (“yadsımanın yadsıması”) komünizme gideceğini iddia eden, böylece komünist saflarda kendiliğindenciliğe ve metafiziğe cevaz veren anlayışın yanlışlığını reddeder, bilinçli müdahalenin rolüne dikkat çeker. Uluslararası Komünist Hareket’in saflarında hakim olan, “sermayenin genel kriz” teorisine karşı, Marx’ın “sermaye birikimi” ve “devrevi kriz” tahlillerini hatırlatır. Yeni komünizm, dünya çapındaki tüm çelişkilere rengini verenin “emek sermaye çelişkisi *olmadığını*” bilakis, tüm bu çelişkileri sürükleyen, keskinleştiren esas faktörün, sermayenin kâr ve rekabetinden kaynaklanan *anarşik dinamiği* olduğunu bilimsel olarak ispat eder. Emperyalizmi bir dünya sistemi olarak anlamak yerine, onu sadece “yabancı istilacı” derekesine düşüren, komünist saflardaki *ezilen ulus milliyetçiliğinin* karşısında durur. Faşizmi, burjuva diktatörlüğünün bir biçimi olarak görmek yerine, burjuva demokrasisini komünizmle bir ve aynı tutup, *burjuva demokrasisini kutsayan* anlayışı temelden reddeder. Klasik anlamda, sendikalist ve kitle kuyrukçuluğu

olarak bilinen *ekonomizme* ve onun farklı veçhelerine (mesela *silahlı ekonomizme*) karşı, Lenin'in ünlü *Ne Yapmalı*'sından ilham alarak fakat onun da ötesine geçerek, "Zenginleştirilmiş Ne Yapmacılık"ı önerir. Yeni komünizm, proleteryanın ideolojisini esas alır ama proleteryanın anadan doğma, zaten "komünist" olduğunu iddia eden ve onu *şeyleştiren* anlayışı reddeder. Proletarya diktatörlüğü altında sosyalist bir toplumun *resmi ideolojisi olmayacağıının* altını çizer. Yeni komünizmin adeta kalbi olan, proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist bir toplumda, "sağlam çekirdek temelinde alabildiğine esnekliği" esas alır, *muhalafeti teşvik etmeyi* ve *mayalanmayı* savunur. Enternasyonalizm ve dünya sahnesini esas almak yerine, sosyalist bir toplum da dahil olmak üzere komünistlerin saflarında var olan, "*benim ulusum*" anlayışını ve son tahlilde milliyetçilik nosyonunu reddeder.

Dürüst olmak gerekirse Yeni Komünizm, tarih alanında da (hele hele Uluslararası Komünist Hareket'in tarihinde) bakış açısı, yöntem ve yaklaşım bakımından çelişkilerin tamamen daha derinlikli, daha kapsamlı ele alınmasını sağlamaktadır. Şimdi bu çalışmaya geri dönüp baktığım zaman gayet içtenlikle, Mustafa Suphi'yi araştırma merakımı teşvik edenin bir yanıyla Kaypakkaya'nın 50 yıl evvel başlattığı bilimsel teorik cüret, diğer yanıyla ise Avakian'ın komünist hareketin tarihine dair bütünlüklü eleştirel bakış açısı, yöntem ve yaklaşımı olduğunu belirtmeliyim.

"İki motor... biz ve onlar"

Ne var ki, Mustafa Suphi üzerine yaptığım bu çalışmada, dikkat çekmeye çalıştığım hatalar ve o hatalardan ders almaya yönelik sahip olduğum coşkuyu okuyucu ile paylaşmamı hazmedeyenler de yok değildi.

2008'de *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü* yayınlandıktan sonra, 2013'de Emel Akal'ın [\[13\]](#) ve bu önsözü yazarken de 2020'de Ahmet Kardam'ın [\[14\]](#) konuya dair

yaptıkları çalışmalar yayımlandı. Akal'ın kitabını okudum ama Kardam'ın kitabı henüz daha elime geçmese de, yayınevinin sitesinde servis edilen önsözü okuma imkanım oldu.

Her iki yazarın da siyasi ve ideolojik kökleri, komünizmin eski senteziyle bile alakası olmayan, İsmail Bilen TKP'sine uzanır. Bunun içindir ki, her iki çalışmanın da daha ilk sayfalarında -önsözlerinde- bana ateş püskürmelerini normal karşılıyorum. [\[15\]](#) (Konuya meraklı okuyucunun bu çalışmayla birlikte **mutlaka** bahsi geçen yazarların da kitaplarını okumalarını öneririm. [\[16\]](#))

Akal ve Kardam'ın, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını kâh yerel idarecilere, kâh savaş ağalarına, kâh İttihatçılara, kâh Stalin'e öldürtmekle kalmayıp, kendileri de öldürdükten sonra bir de bana saldırmalarına hiç şaşırıyorum.

Mübalağa mı ediyorum?

Bakınız. Sene 2004. Yer, İstanbul.

1921'deki cinayetin ortaklarından, İttihatçı geleneğin kötü kopyası "Talat Paşa Komitesi" bildirgesinin imzacılarından, Türk Tarih Kurumu Yayınları'nın yazarı Yavuz Aslan'ın, Emel Akal ile oturduğu bir sempozyum divanı düşünün. Katılımcıların arasına Ülkücülerle el ele vermesiyle meşhur, "Kızıl Elmacı" Mehmet Perinçek'le, Mustafa Suphi yazarlarından Ahmet Kardam'ı da ekleyin. İşin tuhafı, bu fecaatin Mustafa Suphi'lerin mirasçısı olduğunu iddia edenler tarafından organize edilmiş olması ve böylece "sosyalistlik" yapıldığının sanılmasıdır. [\[17\]](#)

Bu nedir?

Bu, bir kez daha Mustafa Suphi'lerin katledilmesidir.

Yine mübalağa ettiğimi mi düşünüyorsunuz?

Öyleyse gelin, yukarıda bahsettiğim sempozyumun divanı Emel Akal'ın *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri'nin*

sayfalarında gezinelim.

Evvela şu gerçeği saptayalım. Yazarın en büyük sorunu, şefik Hüsnü'den bu yana, TKP'nin çizgisine rengini veren Kemalizmin bir hayli etkisinde kalmış olmasıdır. Onca belge ve bulguya ulaşan tarihçimizin ikinci büyük sorunu ise bunları, materyalist bir zaviye ile okuyamaması ve karışık bir halde sunmasıdır. Haliyle Akal, son derece eklektik ve ikiye bir eden bir metod ve yaklaşımla kitabını örmektedir.

Mesela, *“Ben Marksistim, Kemalist değilim ama Mustafa Kemal'e küfrederek kendini ilerici sananlardan hiç değilim”* [18] diye garanti veren, Mustafa Suphi'lerin katlini **araştıran** “Marksist” Akal'ın, *“Ermeni tehciri ve Teşkilat-ı Mahsusa operasyonlarına karışmamış temiz ismi, Mustafa Kemal'in liderleşmesinde önemli bir rol oynadığı gibi, siyasi gelişmelerde hızlı refleks gösteren kişilik yapısı kadar, pan-İslamist ve pan-Türkist politikalara yönelmemesi de etkili olmuştur”* [19] tespitiyle *“Paşa Hazretleri”ne kefil* olması son derece manidardır. Oysa Mustafa Kemal, Akal'ın temas ettiği bütün bu hususların tarihsel aktarımı sonucu, oradan süzölüp, rafine bir devlet aklına dönüşmesinin en parlak örneğidir.

Bu kitapta okuyucu birazdan, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilişinde, “Ermeni tehcirinin” ayak **izlerini**, Teşkilat-ı Mahsusa operasyonlarının **tekrarını**, komünizme karşı pan-İslamist ve pan-Türkist propagandanın bizzat kendisini görecektir. 0 nedenle hiç lafı dolandırmadan burada açıkça belirtmekte fayda var. Bu siyasi ve ideolojik hattıyla, bütün bir eklektizmiyle Akal, şairin dediği gibi, “öteki motör”dedir!

Hakikaten Akal kendi deyimiyle, *“mayınlı bir alanda yürüyüşe”* çıkmıştır. Bütün bir Mustafa Suphi ve TKP bahsini bir yanıyla (TKP'nin rüşeym halindeki milliyetçiliğini, ekonomizmini, legalizmini görmemeyi fırsat telakki edip) İttihatçı Dr. Fuat Sabit'in fraksiyonuna, Süleyman Sami'nin ajanlığına indirgeyen Akal, 460 sayfalık kitabında birkaç kez adı gečen Salih

Zeki'nin kim olduğuna **zinhar değinmemektedir**. “Der-i Zor kasabı” bu mutasarrıfın TKP saflarında ne aradığını **konu bile etmemektedir**. Okuyucu, Salih Zeki ve onun gibilerinin kim olduklarını, TKP'nin rüşeym halindeki hatalarının bu tip insanları nasıl bünyesinde topladığının cevaplarını elinde tuttuğu bu kitapta bulacaktır.

Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?'nin birinci bölümünde Moskova'nın, Dünya Devrimi'nin ve sosyalist devletin haklı ve meşru çıkarlarından ötürü Ankara'yı desteklerken, bunu abartarak TKP üzerinde siyasi ideolojik bir empozeye dönüştürmesi eleştirilmektedir. Akal ise kitabında tam tersine **Moskova'yı, Ankara'ya yeteri kadar ödün vermediği için eleştirmektedir**. [20] Akal'a göre Bolşevikler, “eğer Ankara ile daha dikkatli ilgilenip, **maddi, manevi daha fazla yardım etseydiler**, kurulan dostluğun sonuçları farklı” olabilirmiş!

[21] Akal, Mustafa Suphi'lerin öldürülmesinde bir nevi bu “yanlışın” da rolü olduğunu korkakça ima edecek ve haliyle Mustafa Suphi ve yoldaşlarını “Ankara yok etmeyi seçti” ve “*Bolşevikler ‘Devrim İhraç’ edemezlerdi, ulusal burjuvaziyle uzlaşmayı seçtiler*” [22] diyecektir.

Anlaşılan Akal, sayı saymasını da bilmiyor. Bolşevikler, bugün artık gayet iyi bilindiği gibi Ankara'nın başlangıçta hayalini bile kuramayacağı ölçekte para, silah, mühimmat ve malzeme desteği vermesine rağmen Mustafa Suphi'ler katledildiler. Akal, Suphi'lerin katli için aklı sıra resmi tarihe (“Paşa Hazretleri”ne) “sol”dan “meşru” gerekçe üretmekte ve bu kitapta eleştirilen Moskova'nın empoze edici yanlış çizgisini adeta “bükemediği bileği öptü” dercesine övmektedir. Burada akla tekrar “iki motör” metaforu gelmektedir...

Komünizmin “eski” sentezinin dahi yakınından geçmeyen, 1956'daki yol ayrımında tercihlerini modern revizyonist Kruşçof'dan yana yapanlar, 26 Aralık 1991'de, “kızıl” burjuvazi ve onun sahte sosyalizmiyle birlikte yer ile yeksan oldular.

Fakat ne gam!

Bugün çoktan sosyal demokrasinin yanına yuvarlanmış olmalarını umursamaksızın, hem Uluslararası Komünist Hareket'in tarihinden -özel olarak da 60'ların ve 70'lerin devrimci komünistlerinden- öç almaya çalışıyorlar, hem de bu öç sayesinde burjuvaziden bir aferin elde etmeyi umuyorlar.

Mustafa Suphi ve yoldaşları katledileli tam 100 sene oldu.

Şimdi *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?*'nün yeni baskısı için kaleme aldığım bu önsözü, 1973'de, tıpkı Suphi'de olduğu gibi, aynı antikomünizm düşmanlığıyla, işkencede katledilen İbrahim Kaypakkaya'nın sözleriyle noktalamak istiyorum:

"Biz Mustafa Suphi yoldaşın ve onun önderliğindeki TKP'nin mirasçısıyız. Komünizm davasına, devrimci yürekten bağlı, ama revizyonist önderlik yüzünden inançları ve enerjileri yanlış yollara kanalize edilmiş işçi, köylü ve aydın kadroların, sübjektif olarak kafalarında ve yüreklerinde taşıdıkları 'devrim' ve 'komünizm' ateşinin sarsılmaz inancının mirasçılarıyız." [\[23\]](#)

[\[1\]](#) Bob Avakian, *"Conquer the World? The International Proletariat Must and Will"*, *Revolution*, No. 50, 1981. Metnin Türkçe çevirisi için bkz. <http://yenikomunizm.com/dunyayi-fethetmek/>

[\[2\]](#) RCP, USA tarafından bir manifesto, *Komünizm: Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı*, Chicago, 2009, s. 27. Metnin Türkçe çevirisi için bkz. <http://yenikomunizm.com/devrimci-komunist-parti-abdnin-manifestosu/>

[\[3\]](#) Bob Avakian, *Breakthroughs [Atılımlar] – Marx'ın Tarihsel Atılımı ve Yeni Komünizm ile Daha İleri Bir Atılım*. 2019. Bkz: http://demarcations-journal.org/issue05/Bob_Avakian-BREAKTHROUGHS-tr.pdf

[\[4\]](#) "Bu noktada Avusturyalı bilim felsefecisi Karl Raimund Popper'in *Açık Toplum ve Düşmanları* başlıklı iki ciltlik çalışmasının son derece olumsuz etkisinin altının

çizilmesi gerekiyor. Karl Popper bu çalışmasında düşünce tarihinde büyük sistemler geliştirmiş Platon, Hegel ve Marx gibi düşünce insanlarına karşı son derece zorlama argümanlarla ve Batı kapitalizminin burjuva çoğulculuk değerleri ile saldırır. Popper, Marksizmi tıpkı psikanaliz, astroloji gibi bir tür yalancı bilim, devamlı bahaneler üreten bir tür tarihsicilik olarak göstermeye çalışır. Karl Popper'ın temel argümanı Marksizm'in bir bilim olarak bilimin yanlışlanabilirlik kriterine uymadığı iddiasıdır. Bunun yanı sıra Karl Popper hiçbir şeyin kesin olarak kanıtlanamayacağını, dolayısıyla kendimizi eleştiriye direnen teorilerle tatmin etmek zorunda kaldığımızı iddia eder. Ayrı bir dosyanın konusu olmayı hak eden Popper'ın tezleri, Bob Avakian'ın, *Devrim Yapmak ve İnsanlığı Kurtarmak*, El Yayınları, İstanbul, 2019'un içinde detaylı olarak analiz edilmektedir."

[5] Rajko Tomas, "Bilim Felsefesi ve Bir Bilim Olarak Komünizm Üzerine Bazı Notlar",
http://yenikomunizm.com/bilim-felsefesi-ve-bir-bilim-olarak-komunizm-uzerine-bazi-notlar/#_ftnref7

[6] İbrahim Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, Ocak Yayınları, İstanbul, 1979, s. 56-57. (abç)

[7] İbrahim Kaypakkaya'nın hayatını anlatan *Kırmızı Gül Buz İçinde* (El Yayınları, İstanbul, 2009) belgeselinin çekimleri sırasında, Ocak 1996'da Avustralya-Melbourne'de görüştüğüm Muzaffer Oruçoğlu, Kaypakkaya'nın, Türkiye Komünist Partisi üzerine 1970-1972 arasında yaptığı okumalarda başvurduğu kısıtlı kaynakları şöyle sıralamıştı: (yayın tarihi sırasına göre) Şevket Süreyya Aydemir, *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1959; Ahmet Cevat Emre, *İki Neslin Tarihi*, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1960; Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, c. 1-3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1963-1965; Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1967. Oruçoğlu'nun anlattıklarına bakılırsa Kaypakkaya, 12 Mart 1971 sonrası arandığı koşullarda dahi, TKP ile ilgili okumalarını sürdürdü. Faaliyet yürüttüğü Dersim'de, bir taraftar sayesinde Tunceli Halk Kütüphanesi'nden aldirttığı, Aclan Sayılğan'ın, *Türkiye'de Sol Hareketler (1871-1972)* (Hareket Yayınları, İstanbul, 1972) kitabını okuma fırsatı buldu. Kitabın geri verilme süresi gelip çatığında, fotokopi imkanının olmadığı o koşullarda, araştırması için gerekli olan Şefik Hüsnü döneminin TKP Programı'nı kitabın içinden jiletle kesip almıştı. Böylesi zor şartlar altında yaptığı tüm bu okumaların sonrasında, *Seçme Yazılar*'ından sadece bir kısmını bildiğimiz TKP'ye dair kimi tespitlerini İbrahim Kaypakkaya, aslında daha geniş ve kapsamlı bir şekilde yazmıştı. Sarı renkte bir

matematik defterine yazdığı bu değerlendirme, onun başka yazılarıyla birlikte, ele geçmesin diye Dersim'deki köylüler tarafından gömülmüş ve maalesef daha sonra da bulunamamıştı.

[8] Raymond Lotta, “Bildiğinizi Düşündüğünüz Şeyi Bilmiyorsunuz: Komünist Devrim ve Kurtuluşa Giden Gerçek Yol: Tarihi ve Geleceğimiz”, <http://yenikomunizm.com/raymond-lotta-ile-sosyalizm-uzerine-soru-cevap/>

[9] Bob Avakian, “Çin’de Kültür Devrimi... Sanat ve Kültür... Muhalefet ve Mayalanma... Ve Devrimi Komünizme Doğru İleri Taşıma”, <http://yenikomunizm.com/cinde-kultur-devrimi/>

[10] Bu konuyu detaylarıyla irdelediğim bir başka makale için bkz. “Giriş”, Emrah Cilasun, *Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya-Bilinmeyen Yazılar*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2016’nın içinde.

[11] Bob Avakian, *Yeni Komünizm*, El Yayınları, İstanbul, 2016. Ayrıca Yeni Komünizm hakkında mevcut olan geniş bir Türkçe literatür için bkz. <http://yenikomunizm.com/kategori/bob-avakian-eserleri/>

[12] Karl Marx, Friedrich Engels, *Ausgewählte Werke II*, Dietz Verlag, Berlin, 1982, s. 104

[13] Emel Akal, *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.

[14] Ahmet Kardam, Mustafa Suphi, *Karanlıktan Aydınliğa*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2020.

[15] Mesela Akal, age, s.14’de, “bu acılı dönemi anlatırken son derece kibirli bir üslup kullanan Emrah Cilasun’u da anmadan geçemeyeceğim” demiş; Kardam ise, “Mustafa Suphi hakkındaki yorumlarda, onları gün ışığına çıkartanlar tarafından bile dikkatlice okunup incelenmeyen bu belgelerden yapılan bağlantılarından kopartılmış alıntılar yazarın peşin yargılarının kanıtları olarak kullanılmaya çalışılıyordu” diye yazmış ve dipnotta, “Bunun tipik örneklerinden biri için bkz. Cilasun, 2008” diyerek beni “peşin yargılı” olmakla suçlamış.

[16] Görüşlerine katılmasam dahi, Mustafa Suphi ve TKP hakkında ciddi araştırma yapanları tenzih ederek, okuyucuyu maalesef, çalakalem konu hakkında yazılan kitapların varlığından da haberdar etmem, uyarmam gerekiyor. Mesela bunlara örnek olabilecek çalışma, “Ordu Göreve” pankartıyla ünlenen *Türk Solu* adlı derginin de

yazarlarından olan Turhan Feyizoğlu'nun, *Mustafa Suphi, Türk Ocağı'ndan Türkiye Komünist Partisi'ne* (Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2007) kitabıdır. Kapağına el çizimi, Suphi'nin bir portresinin, orak-çekiçle birlikte ilişitirildiği 262 sayfalık kitabın, dört sayfa tutan "sunuş ve önsöz"ünde Feyizoğlu, tek kelime bile Suphi'den bahsetmemektedir. 23 sayfa tutan "kaynaklar"ın 252-259. sayfalarını kendi yazılarına ayıran Feyizoğlu, bunların arasında akıllara durgunluk verecek "kaynaklar" göstermektedir. Fikir vermesi için sadece birkaç başlığı aktarmakla yetineceğim: "FEYİZOĞLU, Turhan: 14 Şubat Sevgililer Günü, Genç Sosyal Demokrat, Mart 1993, Sayı: 9", "FEYİZOĞLU, Turhan: Aşk ve Cinsellik Üzerine Çeşitlemeler/Sanatçılar-Yazarlar ve Cinsel Yaşamları, Berfin-Bahar, Ekim 2000, Sayı: 32" (age. s. 255), "FEYİZOĞLU, Turhan: Bir Marilyn Monroe Vardı/36 Yılın Kısa Hikayesi, Berfin-Bahar, Haziran 2004, Sayı: 76" (age. s. 257), "FEYİZOĞLU, Turhan: En Güzel Latin Sanatçısı Jennifer Lopez, Berfin-Bahar, Temmuz 2004, Sayı: 77" (agy.), "FEYİZOĞLU, Turhan: Her Erkeğe Sahip Olmak İsteyen Kadın Jayne Mansfield, Berfin-Bahar, Ekim 2004, Sayı: 80" (agy.), "FEYİZOĞLU, Turhan: Kızım Bana Anne Demiyor Diye Ağlayan Gönül Yazar, Berfin-Bahar, Ocak 2005, Sayı: 83" (agy.)

[17] Bkz. Sempozyum: *1920-21'ler Türkiye'si ve Mustafa Suphi'lerin Dönüşü*, Tüstav Yayınları, İstanbul, 2004.

Her ne kadar, 1960'lardan bu yana Türkiye'de Mustafa Suphi ve Sol'un tarihine ilişkin yaptığı bilimsel çalışmalarla, yukarıda adı geçen şahıslarla aynı kefeye konulmayacak olsa da aynı sempozyumda yer alan Prof. Dr. Mete Tunçay'ın, Fetullah Gülen'in inisiyatifindeki Abant Platformu'nun yıllarca eşbaşkanlığını yapmış olması, bilim (ve tartıştığımız Suphi) bağlamında son derece vahimdir.

[18] Emel Akal, *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 21.

[19] Emel Akal, *Mustafa Kemal, İttihat Terakki ve Bolşevizm*, TÜSTAV, İstanbul, 2006, s. 351-352.

[20] age. s. 529-530

[21] age. s. 530

[22] age. s. 533

[23] İbrahim Kaypakkaya, age. s. 425-426